
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

AZ ŐRZŐ

Jelenések könyve 2, 17-28

2020. FEBRUÁR 2.

IGEHIRDETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: 2. zsoltár

Imádkozunk. Mennyei Atyánk, magasztalunk Téged a zsoltáros vigasztaló szaváért, hogy amikor mi megrettenünk, szorongunk és félünk is, látva, hogy a hatalmasok, a fejedelmek, a királyok fellázadnak Jézus Krisztus ellen, akkor Te, a magasságokban lakozó nevedet mindezt. Mi sírunk, Te kineveted őket. Vonj bennünket mennyei Atyánk oltalmadba, hűségedbe, megtartó irgalmasságodba. Megköszönjük, hogy sokszor letörölted könnyeinket, elűzted félelmünket, újra és újra meghívtál bennünket, hogy Jézus Krisztus követői, szavának engedelmes gyermekei, üdvösség útján járók legyünk. Most is ezért a szóért könyörgünk, Igédért, Lelked világosságáért, bátorításért, intésért, hűségre buzdító megnyilatkozásodért, add ezt nekünk Lelked hatalmában. Töröld el a mi vétkeinket, restségünket, hitelenségünket, gyávaóságunkat és csatlakoztass bennünket a győztes Bárány seregéhez, akinek odaajándékoztál, és akitől minket senki nem vehet el. Óérette kérünk, hallgasd meg könyörgésünket. Ámen

Textus: A Thiatirabeli gyülekezet angyalának pedig ird meg: Ezt mondja az Isten Fia, akinek szemei olyanok, mint a tűzláng, és akinek lábai hasonlók az izzó fényű érchez: Tudom a te dolgaiddat, és szeretetedet, szolgálatodat, és hitedet és tűrésedet, és hogy a te utolsó cselekedeteid többek az elsőknél.

De van valami kevés panaszom ellened, mert megengeded amaz asszonynak, Jézábelnek, aki magát prófétának mondja, hogy tanítson és elhitesse az én szolgáimat, hogy paráználkodjanak és a bálványáldozatokból egyenek.

Adtam néki időt is, hogy megtérjen az ő paráználkodásából; és nem tért meg. Íme én ágyba vetem őt, és azokat, akik vele paráználkodnak, nagy nyomorúságba, ha meg nem térnek az ő cselekedeteikből. És az ő fiait megölöm halállal; és megtudják a gyülekezetek mind, hogy én

vagyok a vesék és szívek vizsgálója; és mindeniteknek megfizetek a ti cselekedeteitek szerint.

Néktek pedig azt mondom és mind a többi Thiatirabelieknek is, akiknél nincsen e tudomány, és akik nem ismerik a Sátán mélységeit, amint ők nevezik: nem vetek reátok más terhet. Hanem ami nálatok van, azt tartsátok meg addig, míg eljövök. És aki győz, és aki mindvégig megőrzi az én cselekedeteimet, annak hatalmat adok a pogányokon; és uralkodik rajtuk vasvesszővel, mint a fazekas edényei széttöretnek; amiképpen én is vettem az én Atyámtól. És adom annak a hajnalcsillagot. Akinek van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek. (Jelenések könyve 2,18-29)

Szeretett gyülekezet, kedves testvérek! Ha abban a sorrendben képzeljük a hét levél érkezését, ahogy olvassuk a felsorolásban, akkor mintegy másfél napos gyalogút után érkezünk Pergamonból Thiatirába. Ez a gyülekezet volt a legkisebb a hét közül, és maga a város is a legkisebb volt. Efézus és Pergamon nagy birodalmi városok volt, tengeri kikötővel. Befolyás, rang, poszt tekintetében Thiatira messze mögöttük állt. Nem mondom végig a város történetét, csak annyit jelzek, hogy ez a város is mártírváros lett, 1922-ben a Török köztársaság nacionalista erői innen is deportálták az évezredig ott élő keresztyéneket.

Tehát kicsiny hely volt Thiatira, mutatja az is, hogy nem volt úgynevezett a birodalmi kultusz (mai nyelven: a személyi kultusz) számára. Egyszóval Thiatira nem volt „szocialista” város. (A régiek tudják, mit jelent ez a közigazgatási besorolás.) Afféle tompa, szerény meghúzotttságban élt a közösség, de mégsem porfészekként, inkább mint szorgos iparos központ. A régészek sehol annyi céhes feljegyzést, pecsétet, ipartestületi közösségi feljegyzést nem találtak, mint itt. Leginkább a textil-festés és az ércművéség járta. Ezt azért érdemes megemlíteni, mert olvasunk egy történetet az Apostolok cselekedeteiben arról, hogy Pál apostolt Filippiben (ez Európa) egy Lídia nevezetű bíbor-árus asszony fogadta be, aki Thiatira-beli volt (ApCsel 16,14). Vagyis a város polgárainak üzleti érdekeltségeik voltak szerte a birodalomban.

De a régi világ rendje szerint, akik cégeknél dolgoznak, azok egyúttal egy-egy szertartás-közösségnek is a tagjai voltak. Tehát Thiatirában nem volt ugyan császárkultusz, mégis tele volt mindenféle kultusszal, szertartással, beavatással. Ebből pedig jobban megértjük, hogy Krisztusnak, a gyülekezetek urának különös bemutatkozását a levél elején.

A Jelenések könyvének első részében mondja el János apostol azt a menyeyei látomását, amelyben a feltámadott Krisztust látta. Szinte kiábrázolhatatlan, felfoghatatlan ez a sűrű kép. Aztán a hét levél mindegyikét ennek a látomásnak egy-egy vonatkozásával kezdi az Úr. Hadd olvassam őket: Efézusnak úgy mutatkozik be, mint aki jobb kezében tartja a hét csilla-

got (a gyülekezetek angyalait) és a hét arany gyertyatartó között, vagyis a hét gyülekezet között jár; Szmirnának úgy mutatkozik be, mint az első és utolsó, aki halott volt és él; Pergamonnak – ezt hallottuk legutóbb – mint akinél kétélű éles kard van; Thiatirának most, mint aki Isten fia, akinek szemei olyanok, mint a tűzláng, és akinek a lábai hasonlók az izzófényű érchez; Szárdisznak, a következő város gyülekezetének, mint akinél ott van az isteni hét lélek és a hét csillag; Philadelphíának a szent, igaz mutatkozik be, akinél a Dávid kulcsa van; és végül Laodiceának, mint az Ámen, a hű és igaz bizonyosság, mint Isten teremtésének kezdete. Mindegyik bemutatkozás talál a gyülekezet helyzetéhez. Nekünk is így mutatkozik be mindig Krisztus, minket is így érint meg Igéjének világos és éltető szava, - ahogyan a régiek mondták: Isten mindig úgy szól hozzánk, hogy üzenetét akkomodálja, alkalmazza. Nem kell világméretű bölcsességet kitanulnunk, mert ha az Ige szól a Lélek által, akkor itt és most nekünk szól, aszerint, amire szükségünk van, buzdításra vagy éppen feddésre, megerősítésre vagy fölemelésre, rossztól való eltántorításra, jóra való igyekezetre. Itt tehát, mint Isten fia mutatkozik be - úgy, ahogy a 2. zsolttárban hallottuk, ahol a Fiú mutatkozik be, aki ott áll az Atya jobbján, az Atya Őt a dicsőség trónusára ülteti, kezébe vasvesszőt ad, és alázatra inti az istenellenes összeesküvéseket szövő királyokat, birodalmakat, népeket, mert a Fiú úgy töri őket szét, mint a fazekas, aki a csáléra sikerült edényt egy vasvesszővel ripityomra töri. Így uralkodik a Fiú, az Isten Fia. És mindezt értik jól a thiatiraiak, mert a városban erős kultusza volt Zeusz isten fiának, Apollónak. Krisztus izzó valóságként mutatkozik be, mint aki mindent megvilágít és megpróbál, Ő a szívek és a vesék vizsgálója.

Milyen is ez a gyülekezet? Egy szóban összefoglalva, olyan, amilyen maga a város: iparkodó. Ha szorgalmas világ lenne a mai magyar valóság, mi is szorgalmas keresztyének lennénk, mert önmagunk kortársai vagyunk. De hát ez a mai magyar világ lusta, slampos, imbolygó, s mi is lusta, slampos, imbolygó keresztyének vagyunk. Magyarország nem túl vidám hely, itt mindenki méltatlankodik, hát mi is méltatlankodunk. Magyarország nem az a hely, ahol megfogják az emberek a dolgot, hát mi keresztyének is könnyen elengedjük a fontos ügyeket. A világ más tájain az emberek megtervezik az életüket, mi meg azt mondjuk, hogy lesz, ahogy lesz, volt már rosszabb is. És mi keresztyének is sokszor mondjuk: lesz, ahogy lesz. Milyen hát ez a Thiatira? Iparkodó- Egy iparvárosban élnek, gyarapodó helyen. És mit mond Krisztus ennek a gyülekezetnek? Csodaszépet. „Tudom a te dolgadoidat, a te szeretetedet és szolgálataidat és hitedet és tőrésedet és hogy a te utolsó, utóbbi cselekedeteid többek az elsőknél.” Ez bizony növekvő gyülekezet, iparkodó gyülekezet, egyről-kettőre jutó gyülekezet. „És itt ez a „több” nem azt jelenti, hogy mennyiségben több volna a hűség, mennyiségben több volna a szeretet, mennyiségben több volna az állhatatosság – ez a „több” minőséget jelent, minőségében növekszik a gyüleke-

zet, egyre értékesebbek. Van ebből mit tanulni nekünk, magyar keresztyéneknek is, különösen, hogy a tűrésben sem árt növekednünk, a tűrésben sem árt jobbnak lennünk, mint voltunk egy hete, öt éve, tíz éve.

De így folytatódik a levél: „van valami panaszmunka ellened!” A panasz lényege pedig az, hogy ez a minőség mennyiségbe züllick. Azt csak a marxisták akarták velünk elhíttetni (hol szép szóval, hol Gulag-szigetcsoporthal, hol átnevelő táborokkal, hol marxista egyetemmel), hogy a mennyiség valaha is átcsap minőségbe. Ilyen nincsen, a minőség az minőség, a mennyiség az mennyiség. Viszont a minőség lesüllyedhet mennyiségbe. És ez a baja a gyülekezet Urának Thiatirával. Egy szóval: felütötte a fejét Jézabel szelleme. Ki ez a Jézabel? Jézabel neve visszavisz Krisztus születése előtt 8-9 száz évvel, a régi Izraelbe, amikor már kettészakadt az ország. Jézabel volt Akháb király felesége (1Kir 17-21). Tiruszból érkezett, idegen világból, dinasztikus házasság révén lett királynő. De behozta az idegen istenek kultuszát, leginkább a Baál-kultuszt, a termékenységnek, a növekedésnek, a hatékonyságnak a kultuszát, kiirtotta Izrael prófétáit. Kortársa, Illés próféta így panaszkodik: - Uram, egyedül maradtam. Jézabel tudatosan, módszeresen üldözte a prófétákat, sőt, a kegyesség látszata alatt még koncepciót is szervezett. Amikor Akháb király megkívánta Nábót szőlőjét, és fölajánlotta, hogy megveszi (ezt ma kisajátításnak neveznék), Nábót elutasította az ajánlatot, mert Mózes szent törvénye szerint az atyai örökséget meg kell őrizni. Hiába ilyen-olyan ajánlat, puhítás, masszírozás, fekete Mercedesek felvonulása, területmérő, helyfoglalási határozatok, Nábót megmakacsolta magát. Na, ez egy ostoba kulák! Hát miért nem adja oda a földjét? Ekkor Jézabel egy démoni tervet eszelt ki: elrendelte (ő, egy idegen isten prófétanője, Isten prófétáinak likvidálója, az Isten törvényének a lábba taposója!), hogy Mózes törvénye szerint tartsanak böjti napot, hívják meg rá Nábót is, és ültessék Nábót a főhelyre. (Végül is Nábót a törvény őre, a hűség izraelita.) S amikor ez megtörtént, felállítottak két hamis tanút, akik (betanult szöveggel egybehangzóan, s ez a koncepció fontos eleme!) azt vallották, hogy Nábót gyalázta Istent és a királyt. Nyomban ítéletet tartottak, és Nábótot megkövezték, a király pedig tulajdonába vehette az árván maradt szőlőbirtokot. Nem afféle múltba szakadt történet ez. Szokott ilyen manapság is történni. Ezt aztán rettenetes leszámolás követte. Bár Jézabel 13 évvel túlélte a férjét, Akháb királyt, vagyis kapott időt megtérni, megváltozni, mikor elérkezett a bosszúálló Jéhu – így írja le a Királyok könyve – kifestette magát, szépen kiöltözött, majd kiállt az ablakba, és szemébe nevetett az ítéletnek (2Királyok 9,30)

Jézabel története és alakja olyan mély hatást gyakorolt a régi Izraelre, hogy a Krónikák könyve, amely párhuzamosan leírja, megismétli ugyanazt, amit a Királyok könyve elmond, ki sem ejti Jézabel nevét. Vagy talán le sem meri írni. És most azt halljuk, hogy itt van Jézabel Thiatirában. Az a panaszmunka ellened, mondja az Úr, hogy eltűröd azokat, akik engednek

Jézabelnek, a próféta nőnek, holott nem is prófétanő, de ráveszi a gyülekezetet, hogy paráználkodjanak és bálványimádásba sülyedjenek. Mit keres itt Jézabel szelleme és miért van itt?

Először is, mondhatni: a hatékonyság miatt van ott. S lám, 2020 is a hatékonyság kora. Egy iparos, kereskedő világban – nevezhetjük ezt kapitalizmusnak is, ha tetszik, de nevezhetjük éppen a kapitalizmussal versengő szocializmusnak is – csak ez számít, a hatékonyság és a siker. Nos, Thiatirában jól mentek a dolgok, lám, Lídiának is, aki keresztyén lett, a tenger túloldalán, Filippiben volt üzleti érdekeltsége. Virágzik a város, dől a pénz. És a keresztyének is, ők is sikeresek, hatékonyak, és ezt egészen anyagilag kell érteni. Dől a pénz Évtizede Magyarországra érkezett a „siker evangéliuma”, onnan, ahonnan a sok bolondság érkezik manapság, az Egyesült Államokból. Eszerint, ha jól hiszel, akkor az egy dolláros befektetésedből az Úr egymillió dolláros hasznot hoz ki. Ha jól hiszel... Megmutatjuk hát, hirdetik e különös vallás hamis prófétái, hogy mi a siker titka, hiszen, kacsintanak ránk, a keresztyének eleve sikeresek, ugye?! Hát mi igazolja leginkább létünket e világban? Hát nem firtatnak folyton bennünket? Nem mondják vajon, hogy ti holmi szakadtkák vagytok? Látom itt, körülnézek, senki nem hord közülünk krokodilbőr cipőt, Gucci öltönyt, márkás, gyémánttal kirakott karórát, vasárnap nem gördülnek ide a Mercedesek, nem hozza a sofőr a gyülekezeti tagokat, mi csak itt ülünk egyszerű, polgári öltözékben. Hát ennyi a keresztyénség? – néznek ránk a siker-korszak korifeusai. Gyenge csapat vagytok! Hát akkor jöjjön Jézabel! Lám, milyen jól megoldotta Akháb király gondját, baját! Azt olvassuk a Királyok könyvében, hogy Akháb király, mikor Nábót elutasította, hazament és befordult a sarokba, s mint egy durcás gyerek, nem evett, nem ivott, belesápadt, beleseredett az elutasításba, zokogott egész nap, mint egy bömbölő óvodás. Akkor azt mondta neki Jézabel: bízd rám, én megoldom! Meg is oldotta. Nem kell sokat érdeklődni a mai Magyarországon, sok Jézabel futkározik itt, - megoldják nekünk ők nekünk. Nem kell hisztizni, nem kell kétségbe esni, nem kell toporgó kisóvodásként azon szörcsögni, hogy lemaradtunk a nagy világ-hatékonyságban, Jézabel megoldja.

A hatékonyság, a siker, ez töltötte be a régi világot is. János apostol kortársa, Vespasianus császár, amikor megadóztatta az illemhelyeket is, mert növelni kellett a birodalmi bevételt, azt válaszolta aggályoskodó tanácsosainak: pecunia non olet, a pénznek nincs szaga (tudniillik budiszaga). Jézabel pedig azt mondta: a pénznek nincs vérszaga. Ilyen bálvány a hatékonyság.

Másutt Jézabel szelleme az önhittséget jelzi. Mi ma már nem hódolunk faragványok, bálványok előtt, a felvilágosult ember ilyet nem csinál, ugye. De bátran gondoljuk magunkról, hogy egy spukedlit Szabó Pista bácsi is megérdemel. Na, milyen jól felkészült az ighirdetésre. S én majd otthon belenézek a tükörbe, s mondom magamnak, ez tényleg jó volt, püspök úr!

Közben Isten prófétáit megvetjük és mellőzzük. És utat engedünk a próféták üldözésének, hagyjuk, hogy kiszorítsák őket a világból. De hát, úgy kell nekik, izágák, összevissza beszélnek itt mindent. És ekként virágnak a hamis próféták. Mert Jézabel is így lépett fel, nem pusztán királynő volt, aki a király mellett ült, kezében a hatalom pecsétjével, és a csettintésére udvaroncok ezrei engedelmeskedtek! Ő prófétanő is volt. És ez régen is és ma is izgalmas megnevezés (elnézést kérek a nőtestvéreiktől). Mert hát a prófétáról ki jut eszünkbe? Keresztelő János, loncsos szakállal, teveszőr csuhában, vagy szerencsétlen Ézsaiás, akit kettéfűrészeltek, vagy a Tisbei Illés, aki Jézabel hamis prófétáit legyőzte, tüzet hozva az égből. Nos, a próféták ilyenek. De nőprófeta? Ez izgalmas! Az újszövetségben egyedül itt áll nőnemű képzett alakban a prófeta szó. Így kell helyesen fordítani: prófétanő. De nem az, csak hitető. Azt mondja magáról, hogy ismeri a mélységeket. Ironikus és egyben haragos ez a kifejezés. Mert valójában az Isten mélységeiről volna szó. Igéket olvasok. Azt mondja Pál a Korinthusi levélben: nekünk Isten kijelentette az Ő Lelke által Isten szeretetének a titkát, mert a Lélek vizsgál mindeneket, még az Isten mélységeit is (1Kor2). A Római levél ez mondja: Őh, Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége, milyen kikutathatatlanok az Ő ítéletei és kinyomozhatatlanok az Ő útjai (Róma 11). Ez azt a mélységet jelenti, amelynek nem látszik a vége. Talán mindenki nézett már olyan kútba, amelynek nem látta az alján csillogni a vizet. Aztán beejtünk egy követ, és várjuk a csobbanást. Egy, kettő, három, négy, öt, tíz, tizenöt másodperc.... Milyen mély az? Száz méter? És nincs is csobbanás. A szoltárok sokszor a mélység szót használják, amikor a tengerről beszélnek. Vagy amikor Jónás sikolt a cethal gyomrában, azt mondja: Uram, elnyelt a mélység! Kikutathatatlan, áttekinthetetlen, végére mehetetlen, beláthatatlan – ez a mélység. Így mondja Jób is okoskodó barátainak: az Isten mélységét elérheted-e vagy a mindenható tökéletességre eljuthatsz-e? (Jób 17) Ám itt nem az Isten mélységeiről van szó, hanem így üzen a gyülekezet Ura: Jézabel követői azzal dicsekszenek, hogy ismerik a Sátán mélységeit.

És végül mit is keres ott ez a Jézabel? Ez a Jézabel és az ő szelleme azt mondja, hogy mindent szabad. A szerényebbek manapság azt mondják, hogy mindent szabad, ami nem tilos. Harminc éve hallom ezt. Mindent szabad, ami nem tilos, mindent meg lehet csinálni, amit nem tilt a törvény. Még az egyházban is sokszor megesik ez, hallani innen-onnan: szabad, ami nem tilos. Mindent szabad – folytatom –, hogy boldoggá tegyünk a mohó és irigy Akháb királyt; lehet hamis tanúkat felfogadni, lehet koncepciót pert lefolytatni, csak boldog legyen Akháb, csak megkapja azt, amit akar. Jézabel tehát boldogságcsináló. És aki útjában áll a boldogságcsinálásnak, az „rémisztő képződmény” - hallottuk legutóbb a terminust. Eltákarítandó az útból. Sztálin is boldogságcsináló volt, amikor azt mondta, hogy a kulákok (a Nábótok), akik nem adják a birtokot, a szőlőt, azok

mind kártékony féreg. Féregirtás kell, és akkor végre mindenki boldog lesz, eljön a boldogság társadalma.

Van ennek a hamis metafizikának mottója is: sose elég! De amikor azt mondja itt, hogy ismerik a Sátán mélységeit, azt üzeni a gyülekezet Ura, hogy boldogok, akik ezt a tudományt nem ismerik, akiket nem avattak be a hamis próféták, a hamis kultuszok, a Sátán mélységeinek a megismerésébe. S majd fogják hallani azt is, hogy a mélységnek van angyala is. Azt olvassuk a Jelenések könyvének 9. részében, hogy a mélység angyalának neve Apollon! (Jelenések 9,11) Hallottuk Apolló nevét, ez egy hasonló szóalakot: Apollon, magyarra fordítva pusztító. S ebbe a thiatiraiak behallhatták Apolló, Zeusz fia nevét is. Itt tehát most nem külső harc folyik, mint esetleg Éfézusban vagy Pergamonban, itt nem valami rettenetes külső nyomás nehezedik a gyülekezetre, és aszerint kell helyállni, itt belső küzdelem folyik. Jézábel bent van, ez a szellem bent van, a hatékonyság-érdek, a siker-mánia, mindentudás-igézet, önbecsülés-mantra, boldogságcsinálás örülete bent van; valaki behozta a Sátán receptjét. De ti ne kotyvaszatok belőle semmit.

Jézus Krisztus meg is mondja a gyülekezetnek, hogy mi a feladat. És milyen irgalmas ez a parancs! Azt mondja: „nem vetek reátok más terhet, csak ami nálatok van, azt tartsátok meg, amíg eljövök.” Csak azt tartsátok meg, amit kaptatok, amivel elindult a hitetek, amiért bele szerettetek Jézus Krisztusba, amiért elszegődtek az Ő követőjének. Csak ezt tartsátok meg! Nem kívánja a gyülekezet Ura, hogy az utóbbi több legyen, mint az első. Meghagyja, megtörténhet: „tudom a te dolgaidat...”, több az utóbbi, mint az első! De ne légy szerelmes a hatékonyságba. A hűségbe legyél szerelmes, helyállásra igyekezz! Gondoljatok Nábót örökségére! Nem abból lett a konfliktus Nábót és Akháb király között, hogy Nábót terjeszkedni akart és elszántott volna el magának néhány barázdát királyi birtokokból, mert még többet akart, mert sikerre vágyott! A király akart Nábót szöllejét! Pedig övé volt az egész ország, de nem volt neki elég; övé minden és több kellett - hát Jézábel majd megoldja. Nábótra gondold, aki azt mondja, hogy ezt az örökséget kapta az Úrtól, a királynak sem adja el, Jézábelnek sem adja át, a Sátán mélységeinek ismereteiért sem árusítja ki, ezt kell megőriznie. Persze, kérdezik tőlünk, hogy hát akkor hol van a növekedés, drága keresztyének? Hol van a hatékonyság, Böszörményi úti reformátusok? Hol van az elismertség, magyarországi keresztyének, rémisztő képződmények, hol van az impakt-faktorotok? Ez a világ itt tevékeny, növekvő, iparkodó – igazodjatok hozzá! De csak ott van a jutalom, amit az ígéletben hallunk, Krisztus ezt mondja: a győztesnek adom a hajnalcsillagot.

A hajnalcsillag tájékozási pont. Éjszaka a hajós, ha látta a hajnalcsillagot, a Vénuszt, iránytű nélkül is eligazodott. Ha látod feljönni a hajnalcsillagot, tudhatod, hogy közel a napkelte, járása jelzi, merre kel fel a nap. Jób, ami-

kor Istennel vitatkozik, ezt kérdezi tőle az Úr a forgószelekből, elő tudod-e hozni a hajnalcsillagot és a Göncöl szekere rúdját megfordíthatod-e? (Jób 38) Ajándék, reménység, tájékozódási pont ez a csillag. Nem tévedek el, megmaradok. És ez a reménység beszéde, kedves testvérek. Péter apostol is így mondja a levelében: igen biztos nálunk a prófétai beszéd, jól teszitek, ha figyelmeztetek rá, mint sötét helyen a világító szövétnekre, míg meg nem virrad a nappal, és hajnalcsillag kel fel a szívetekben (2Pt 1,19).

A jelenések végső beteljesedésénél pedig azt olvassuk, hogy ez a hajnalcsillag maga Jézus Krisztus. Ezt olvassuk a Jelenések könyve utolsó fejezetében, ezt mondja az Üdvözítő: én vagyok ama fényes hajnali csillag (Jel 22,16).Tehát a győztes gyülekezet jutalma maga a győztes, a hűséges Krisztus-nép jutalma maga a hűséges, az első ajándékban megmaradók jutalma az, aki maga mindennek a kezdete. A győztesnek a hajnalcsillagot adom. Ámen